

# ОДНИМ РОЗЧЕРКОМ ПЕРА...

**Н**ЕУВАЖНЕ ставлення критики до такої важливої сфери нашої культури, як художній переклад, призводить часом до прикрих непорозумінь. Тільки непорозумінням можна пояснити появу в лютевому номері журналу «Вітчизна» рецензії Р. Доценка на виданий торік тритомник творів В. Шекспіра в українських перекладах.

Рецензент оцінює переклади здебільшого на підставі розгляду окремих слів, речень чи рядків, висмикнутих із контексту і позбавлених будь-якого внутрішнього зв'язку. Висновки ж робляться в категоричній формі, та ще й зверхньо-насмішкуватим тоном.

Дивне враження справляє логіка рецензії (точніше: відсутність логіки). Р. Доценко звинувачує В. Тена і Г. Кочура в дотриманні еквілінеарності, а В. Мисика та І. Стещенко водночас у порушенні еквілінеарності. Рецензент закликає перекладачів збагачувати мову і тут же картає їх за звичайні українські слова й вислови, які він іменує «варваризмами». До варваризмів Р. Доценко зараховує і такі вислови, як «в грязь впогати» чи «шумно зустріли», і такі слова, як «старик» чи «обезглавити» (перше з них є в словнику Б. Грінченка, що ж до другого, то тут перекладач іде за Т. Г. Шевченком, який вживав у поетичній мові слова «обезглавлений» і «обезчещений», отже, використовує «феноменальні словотвори» можливості української мови», до чого закликає сам Р. Доценко...)

Навівши невеличкий уривок з другої дії трагедії «Отелло» (перекладений з дотриманням усіх норм сучасної літературної мови), рецензент дозволяє собі так повчати перекладача: «А українська ж мова, — не зашиюди нагадати, — це не тільки розлогі степові періоди баби Параски і баби Палажки, це також суворі і тонко виражені рядки Стефаника Чумака». Поміняючи більш ніж дивне протиставлення Стефаника бабі Парасці, не можемо все ж таки не відзначити сенсаційності «відкриття», зробленого рецензентом: «Отелло», мовляв, перекладено мовою баби Палажки!

Рецензент не обтяжує вільного лету своєї фантазії будь-якими доказами. Адже головне в рецензії — не спокійний, діловий розгляд перекладів по суті, а навішування яскравих ярликів: «Більшість перекладачів лексичне багатство Шекспіра воліє віддавати... чистісінькою половиною в одязі слова, нехтуючи й навіть багатіючі масиви української народної лексики і фразеології». Інакше кажучи, це означає, що більшість перекладачів не вміє перекладати. Докази? Замість доказів знов виступають емоції! Р. Доценкові не подобається, що І. Стещенко вживає такі вислови, як «глави двох... родин», «поговорити нам треба», «пішли, синьйорі!», що В. Тен

## РЕПЛІКА

користується словами «ренегати» і «містріс», що у В. Мисика трапляються слова «неекономно» і «процент». Все це, на думку суворого критика, — прояви «суржиків» невдержки».

Що ж, кожен із нас має свої улюблені й нелюблені слова. Та не можна ж особисті уподобання підносити до рівня загальнообов'язкового закону. Надто не личить це робити людині, яка твердить, ніби «Шекспір вперше апробував в англійській мові низку слів і зворотів («апробувати» означає «офіційно схвалити») і що барви шукають «в палітрі», а не на палітрі (обидва приклади взято не з якогось там перекладу Шекспіра, а з рецензії самого Р. Доценка).

Про теоретичний рівень рецензії свідчить хоча б те, що використання стягненої форми інфінітива Р. Доценко оцінює як «надзвичайно мовних явищ на грані дозволеного». Рецензент не зважає на те, що, наприклад, у Т. Шевченка ця форма трапляється чи не частіше від повної, що стягнений інфінітив можна знайти в кожного українського поета. Чому ж би від нього мали відмовлятися перекладачі?

Такими ж плодами неспокійної рецензентової уяви є переважна

більшість тих смертних гріхів, у яких він звинувачує перекладачів. Не можна сказати, що в рецензії нема жодного слушного зауваження. Є в ній і справедливі закиди. Але, по-перше, вони густо пересипані фантастичними вимогами на зразок уже наведених тут, а по-друге, висловлюються вони безапеляційно-менторським, образливим тоном, до якого рецензент вдається не вперше.

Не можна перекреслювати одним розчерком пера важку працю людей, які десятиліттями збагачують українську радянську культуру. А чого вартий заклик, щоб перекладачі не розпорювали «своїх творчих зусиль на драматургію різних часів і націй». Хочеться вірити, що й після грізних інвектив Р. Доценка вони все-таки «розпоршуватимуть» свої благородні зусилля, радуючи нас щоразу новими книжками. Такими, як «Декамерон» у перекладі М. Лукаша, як «Антологія чеської та словацької поезії», як тритомник Шекспіра...

Хочеться вірити й у те, що наші журнали більше дбатимуть про уважніший, ґрунтовніший та переконливий аналіз досягнень і вад у роботі людей, які присвятили своє життя високому мистецтву перекладу.

В. КОПІЛОВ.



## ЮРКО МЕЛЬНИЧУК З

**П**ОНАД три роки тому, у неділю рано, коли гуцули діставали зі скринь барвисті китари, прикрашені павинними перами, кристалі й широкі череси, щоб гідно зустріти свято, над Коломисю, що, мов квітка цвіле, над Прутом, з'явилися літаки. Вони прилетіли звідкись з-за Карпат, покружляли над містом, над бистрим Прутом і пригородом Коломиї — Кам'янкою, і до землі з виттям понеслись бомби, і запалала Коломия, затріщали старі гуцульські хатки, на вулицях і на царинах впали скривавлені люди.

— Синку! Йой! — кричав, стоячи серед двору, старий Мельничук. — Що то є, синку! Ади, Карпати рушались!

Син, Юрко Мельничук, пішов із завітаною садочками Кам'янки до Коломиї. Повернувся він надвечір, коли голубинь лягла на далекі гори, коли на небі, як золоті цяшки, висипали промені зорі.

— Ну, кажи, синку! Кажі, що то є! Сів син у темній хаті, з якої адець повилітали всі шибі. Важко було говорити від диму, що стелився по вулиці й забивався в хату.

— Є то, татку, війна. Німці хтять забрати нашу зелену Галичину, Україну, весь світ. Буде, тату, буде, мамо, багато крові й мук. То є тільки початок, мусимо ся боронити.

І син звернувся тоді до матері: — Укладіть мені, мамо, сорочку, рушник та онучки в торбинку.

## ПО МІСЦЯХ ПАМ'ЯТНИХ БИТВ

Хвилюючи зустрічі відбуваються у ці дні в селі Соколові на Харківщині, де в грізні роки Великої Вітчизняної війни радянські і чехословацькі воїни пліч-о-пліч билися проти гітлерівських загарбників. У зв'язку з наближенням 20-ї річниці Великої Перемоги над фашистською Німеччиною тут

побувала група чехословацьких журналістів, яка робить поїздку по місцях пам'ятних битв.

Трохи раніше це село відвідала кіноекспедиція чехословацького телебачення, очолювана режисером Бернардом Ідржіхом. Вона знімала фільм «Покоління переможців».

## Журнали у квітні

### «РАДУГА»

друкує закінчення роману М. Ушакова «Вдари гарного асфальту», вість І. Костірич «Після молюди», нову повість Л. Серпіліна «Вогни у півні», поезії представити віршами Б. Паліячу